

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 393/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 Tos 31/2021-225 zo 14. apríla 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 13. mája 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Tos 31/2021-225 zo 14. apríla 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že prokurátor Okresnej prokuratúry Trebišov pod č. k. 2 Pv 433/20/8811-10 z 28. septembra 2020 podal na sťažovateľa na Okresnom súde Trebišov (ďalej len „okresný súd“) obžalobu pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1, ods. 2 písm. b) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení účinnom v čase skutku. Okresný súd uznesením č. k. 0 T 118/2020 z 30. septembra 2020 vzal sťažovateľa do preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Okresný súd uznesením č. k. 0 T 118/2020 z 26. januára 2021 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 7 Tos 15/2021 z 11. februára 2021 zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby vrátane návrhov na jej nahradenie. Okresný súd svojím ďalším uznesením č. k. 0 T 118/2020-163 z 25. marca 2021 rozhodol o nahradení väzby sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka a zároveň mu uložil primerané povinnosti a obmedzenia podľa § 82 ods. 1 písm. h) a k)

Trestného poriadku a povinnosť oznámiť súdu každú zmenu miesta pobytu podľa § 80 ods. 2 Trestného poriadku. Krajský súd napadnutým uznesením zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 0 T 118/2020-163 z 25. marca 2021 a sám rozhodol tak, že zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby vrátane jej nahradenia dohľadom probačného a mediačného úradníka.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta závery krajského súdu vyjadrené v jeho napadnutom uznesení, ktoré sú podľa jeho názoru v rozpore s obsahom súdneho spisu a ktoré považuje za arbitrárne z dôvodu, že neobsahujú žiadne konkrétne dôvody opodstatňujúce jeho ponechanie v preventívnej väzbe. Krajský súd sa neriadil zásadou primeranosti a zdržanlivosti pri posudzovaní dôvodnosti ďalšieho trvania jeho väzby a nereflektoval na skutkové okolnosti, z ktorých vyplýva, že s manželkou vzájomné vzťahy napravil, jeho návrat domov požadujú aj jeho deti, po prepustení z väzby by býval u svojich rodičov a jeho bývalý zamestnávateľ je ochotný ho po prepustení z väzby naďalej zamestnávať, čím by tak získal finančný príjem, ktorý je potrebný z dôvodu zlej finančnej situácie jeho rodiny. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namietol aj celkovú dĺžku trestného konania s poukazom na výšku trestu, ktorý mu za stíhanú trestnú činnosť hrozí a ktorú považuje už za neprimeranú.

4. Na podklade už uvedeného sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Košiciach svojím uznesením sp. zn. 7Tos/31/2021 zo dňa 14.04.2021 porušil čl. 5 ods. 4 Dohovoru.

2. Ukladá Krajskému súdu v Košiciach okamžite prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu.

3. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy SR, ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch v sume 8 000 Eur...

4. Ústavný súd priznáva obhajcovi trovy konania za 2 úkony...“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu.

III.1. Právomoc ústavného súdu:

6. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon, ktorým je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.2. Relevantná právna úprava:

10. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

11. Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

12. Podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. O takej žiadosti sa musí bez meškania rozhodnúť.

III.3. Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu:

13. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, II. ÚS 151/09, IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021) vyplýva, že na konanie o väzbe je aplikovateľný čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, v ktorých sú implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou. V označených ustanoveniach ústavy sú obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že na konanie, ktorého predmetom je súdne preskúmanie zákonnosti väzby a existencie všetkých podmienok jej trvania, je aplikovateľný aj čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ústavnosť postupu a rozhodnutia súdu v takomto type konania (vrátane ústavnosti dôvodov, na ktorých bolo založené rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby) skúma však ústavný súd aj z hľadiska garancií vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru.

14. Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody,

musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli. Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru, s ktorým musí byť v súlade, vrátane všeobecných princípov obsiahnutých v ňom výslovne alebo implikovane [napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Winterwerp v. Holandsko z 24. 10. 1979, séria A, č. 33, s. 19 – 20, bod 45 a Baranowski v. Poľsko z 28. 3. 2000, č. 28358/95, bod 51].

15. Ústavný súd zároveň považuje za potrebné zvýrazniť, že v každom jednotlivom prípade tvrdeného porušenia základného práva na osobnú slobodu je povinný pri svojom rozhodovaní prihliadať na konkrétne okolnosti preskúmvanej veci (IV. ÚS 36/2020, IV. ÚS 462/2020, IV. ÚS 176/2021, IV. ÚS 237/2021, taktiež aj rozsudky ESLP vo veciach Letellier proti Francúzsku z 26. 10. 1991, Annuaire, č. 207; Navarra proti Francúzsku z 23. 11. 1993, Annuaire, č. 273-B a ďalšie).

16. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby, bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol vzatý do väzby pre konkrétne skutočnosti, resp. že osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby. Teda úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd.

17. Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať postup, ako aj správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktorý viedol k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby a jej ďalšie trvanie. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je funkčne usposobený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní. Teda ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nekoná ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale jeho úlohou je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách.

18. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

III.4. K namietanému porušeniu práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru:

19. Krajský súd sa v napadnutom uznesení stotožnil s dôvodmi prokurátorom podanej sťažnosti, z ktorých vyplynulo, že sťažovateľ je pravidelným užívateľom alkoholických nápojov, pod ktorých vplyvom je agresívnej povahy, a intenzita jeho útokov proti manželke a deťom

sa stupňovala. V tomto smere nedošlo k náprave ani absolvovaním protialkoholického liečenia a k útoku na jeho manželku došlo už aj v roku 2017 a taktiež 5. mája 2020 s následkom priestupkového postihu, pričom v čase stíhaného skutku bol v stave ťažkej opitosti. Ďalšou podľa krajského súdu relevantnou skutočnosťou bolo to, že sa stíhaného skutku dopustil v čase plynutia skúšobnej doby podmieneného odsúdenia, ktorá uplynie 4. apríla 2022, na čom nič nemení okolnosť, že ide o odsúdenie pre zanedbanie povinnej výživy. Navyše sťažovateľ je s manželkou, ktorá vystupuje v trestnom konaní ako poškodená, rozvedený a táto nesúhlasí s tým, aby prebýval v spoločnej domácnosti. Krajský súd na podklade týchto dôvodov ustálil, že v sťažovateľovom prípade naďalej pretrváva dôvodná obava z pokračovania v trestnej činnosti a túto nie je možné eliminovať ani dohľadom probačného a mediačného úradníka.

20. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že krajský súd ako súd sťažnostný konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické a ústavný súd ich považuje za legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné. Krajský súd postavil dôvodnosť ďalšieho trvania preventívnej väzby sťažovateľa na charaktere stíhanej trestnej činnosti, z ktorej vyplýva, že sťažovateľ sa v stave ťažkej opitosti vyhrážal svojej bývalej manželke takým spôsobom, že u nej vzbudil dôvodnú obavu o jej život a zdravie. Táto zotrvala na svojej výpovedi z prípravného konania aj na hlavnom pojednávaní okresného súdu, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vedeného trestného stíhania nerozptýlila ani v konaní pred súdom. Odôvodnenosť podozrenia predpokladá existenciu skutočností alebo informácií, ktoré objektívnemu pozorovateľovi umožnia urobiť záver, že daná osoba mohla spáchať trestný čin (rozsudok ESLP Michalko proti Slovenskej republike z 21. 12. 2010, body 112 a 113). Konanie musí vykazovať znaky, ktoré v danom čase podľa platného vnútroštátneho práva napĺňajú skutkovú podstatu trestného činu (rozsudok ESLP Lukanov proti Bulharsku z 20. 3. 1997), a musí byť jasné, o aký konkrétny trestný čin ide (rozsudok ESLP Berktaý proti Turecku z 1. 3. 2001). K absolútnym výsledkom v tomto smere je možné dospieť až po vyhlásení odsudzujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu. Krajský súd oprel svoje úvahy o obave z pokračovania v trestnej činnosti nielen na pretrvávajúcom dôvodnom podozrení zo spáchania stíhaného skutku a vôle samotnej poškodenej, ktorá nesúhlasí s tým, aby sa sťažovateľ po prepustení z väzby zdržiaval v spoločnej domácnosti (a to aj napriek ich zlepšeným vzťahom), ale aj na druhovo rovnakej recidíve vyskytujúcej sa v jeho správaní, ku ktorej došlo aj v čase pred stíhaným skutkom v roku 2017 a 5. mája 2020, a spočívajúcej v napádaní svojej manželky, za ktorú aj bol priestupkovo postihnutý. Ďalšou konkrétnou skutočnosťou bolo to, že sťažovateľ bol v čase predpokladaného spáchania skutku v stave ťažkej opitosti, a to napriek absolvovaniu protialkoholického liečenia. Krajský súd preto dospel k záveru, že uloženie povinnosti sťažovateľovi podrobiť sa protialkoholickému liečeniu ambulantnou formou nebude postačovať ako prevencia jeho novej trestnej recidívy vrátane dohľadu probačného úradníka. Významnou z pohľadu skúmania novej recidívy je aj skutočnosť predpokladaného spáchania skutku, z ktorého je obvinený, počas plynutia skúšobnej doby podmieneného odsúdenia, čo vypovedá (v rovine podozrenia zo spáchania činu) podľa názoru ústavného súdu o postoji sťažovateľa k rešpektovaniu spoločenských noriem. V kumulácii všetkých týchto konkrétnych skutočností potom krajský súd ustálil dôvodnosť ďalšieho trvania väzby s tým, že jej nahradenie neprichádza do úvahy. K existencii dôvodnosti preventívnej väzby dospel aj prvostupňový súd s tým rozdielom

oproti krajskému súdu, že je možné ju nahradiť prostriedkom probačného dohľadu za súčasného uloženia primeraných povinností a obmedzení. Opačné stanovisko krajského súdu k tejto otázke reflektujúce možné fatálne následky opätovného napadnutia poškodenej vzhľadom aj (a najmä) na alkoholizmus sťažovateľa a skoršie konzekvencie v konkrétnej vecnej súvislosti (útoky sťažovateľa na poškodenú, aj keď majúce len priestupkový charakter) považuje ústavný súd za ústavne udržateľné a vzhľadom na účel preventívnej väzby za akceptovateľné aj v širších súvislostiach.

21. S poukazom na uvedené skutočnosti možno konštatovať a dospieť k záverom, že krajský súd sťažovateľovi dôvody jeho preventívnej väzby z hľadiska materiálnej interpretácie zákonných podmienok aj náležite vysvetlil. Týmto postupom tak krajský súd poskytol na dôvody väzby primeranú súdnu odpoveď („adequate judicial response“; rozsudok ESĽP vo veci Grauslys v. Litva z 10. 10. 2000). Inými slovami, vychádzajúc z judikatúry ESĽP, ako aj ústavného súdu, príslušné orgány rozhodujúce o väzbe síce nie sú povinné sa vo svojich rozhodnutiach vysporiadať jednotlivo s každým argumentom uplatneným obvineným alebo jeho obhajcom, mali by však reagovať adekvátnym spôsobom na všetky, ktoré sú spôsobilé spochybniť oprávnenosť ďalšieho trvania väzby (pozri napr. rozsudok ESĽP vo veci Ignatenco v. Moldavsko z 8. 2. 2011, § 78, rozsudok ESĽP vo veci Michalko v. Slovenská republika z 21. 12. 2010, § 153). Teda krajský súd rozhodujúci v sťažnostnom konaní o ďalšom trvaní väzby sťažovateľa sa adekvátne vysporiadal so všetkými podstatnými skutočnosťami a argumentmi, ktoré boli spôsobilé spochybniť existenciu podmienok nevyhnutných pre zákonnosť jeho ďalšieho pozbavenia slobody (porov. rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci Nikolova v. Bulharsko z 25. 3. 1999, bod 61; rozsudok ESĽP vo veci Ilgar Mammadov v. Azerbajdžan z 22. 5. 2014, bod 114).

22. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Vo vzťahu k sťažovateľovej námietke o neprimeranosti dĺžky trvania trestného konania a trestu, ktorý mu za stíhanú trestnú činnosť hrozí vo vzťahu k dĺžke väzby, ústavný súd konštatuje, že ním podanú ústavnú sťažnosť musí taktiež odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú, keďže ním označený čl. 5 ods. 4 dohovoru túto jeho argumentáciu nepokrýva, keď je táto kompatibilná s čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a predovšetkým s čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorý však sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti neoznačil (§ 45 zákona o ústavnom súde). Z materiálneho hľadiska je zároveň rozhodujúci účel preventívnej väzby (zabrániť v ďalšom páchaní trestnej činnosti), ktorý je pri reálnej hrozbe takého vývoja udalostí primárny a nie je priamo závislý od možnej výšky trestu, ktorý môže byť obvinenému uložený.

24. Vzhľadom na odmietnutie podanej ústavnej sťažnosti ako celku ostalo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími v nej uvedenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2021

Libor Duľa
predseda senátu